

ישראל וה-CTBT

אלון בר

מבוא

ההצהרות של ממשל אובמה בנוגע לכוונתו לפעול לאשרור האמנה לאיסור ניסויים גרעיניים (CTBT) והעיסוק בנושא בוועידת הסקר של האמנה למניעת הפצת נשק גרעיני (NPT), במאי 2010, הם הזדמנות לבחינת היחס של ישראל לאמנה, השיקולים שלה בשאלת האשרור והאינטרסים שלה בנושא זה. כזכור, ישראל חתמה על האמנה מיד עם פתיחתה לחתימה בספטמבר 1996, אך עדיין לא אשררה אותה.

בהצהרתו של נשיא ארצות הברית אין די כדי להביא לאשרור האמנה על ידי ארצות הברית. לשם כך נחוצה תמיכתו של הסנט האמריקאי ברוב מיוחס (שני שלישים), רוב שהנשיא קלינטון לא הצליח לגייס. ברור שהנחישות של הנשיא ברק אובמה לקדם אשרור של האמנה, כחלק מיישום התכנית של פירוק נשק גרעיני והגברת שיתוף הפעולה עם הסדרים מולטילטרליים, גבוהה, והעבר שלו בכל הקשור למהלכים פוליטיים פנימיים בווינגטון מצביע על הישגים נאים. עם זאת, על שולחן הסנט כבר מונח ההסכם בין ארצות הברית לרוסיה על צמצום ראשי החץ הגרעיניים, הסכם שאשרורו ידרוש כנראה מאמצי שכנוע לא פשוטים מצד הממשל. הביקורת הגוברת מצד הרפובליקנים בנוגע למדיניות הממשל מקשה את גיוסם של חברי קונגרס רפובליקנים לאשרור (תמיכה של מספר חברי קונגרס רפובליקנים חיונית להשגת הרוב הדרוש), וגם החילופים הצפויים בסנט בעקבות "בחירות אמצע הכהונה" בנובמבר 2010 אינם מבטיחים בהכרח שיפור בסיכוי להביא את הרוב הדרוש לאשרור האמנה.

אין ספק שאשרור עתידי של האמנה על ידי הסנט האמריקאי (מהלך שספק אם ממשל אובמה יכול להוציא לפועל) ייצור דינמיקה שונה בנוגע לאמנה, ויחייב גם את ישראל לבחון את מדיניותה. במאמר מנותחים השיקולים המרכזיים

אלון בר, חוקר אורח במכון למחקרי ביטחון לאומי

שעליהם הצהירה ישראל בנוגע לאשרור האמנה ומידת תקפותם – אם הם התמלאו ואם ישנם שיקולים מדיניים או אסטרטגיים חשובים אחרים המצדיקים בחינה נוספת.

כזכור, ישראל חתמה על ה-CTBT, והיא נמנית עם 44 המדינות שהצטרפותן (הכוללת אשרור) לאמנה היא תנאי לכניסתה לתוקף. עקרונית, הצטרפות לאמנה איננה סותרת את מדיניותה הכוללת של ישראל בתחום הגרעין. החתימה על ה-CTBT אף הוצגה כאחד המרכיבים המרכזיים במדיניות בקרת הנשק המעודכנת של ישראל, שבכללה שיתוף פעולה עם הסדרים מולטיטורליים כאשר אין בכך פגיעה באינטרסים הביטחוניים שלה. זהו ללא ספק הצעד החשוב ביותר אם נרצה לבחון את היישום של מדיניות זו בתחום הגרעין.

נכונותה העקרונית של ישראל להצטרף לאמנה באה בין היתר לידי ביטוי בגישה החיובית שהפגינה בפעילויות השונות של הוועדה המכינה של הארגון CTBT, הפועלת לאפשר את כניסת האמנה לתוקף, ובעיקר בהשתתפותה הפעילה בניסוח נוהלי הפיקוח בשטח, ה-*on site inspection* האמורים להסדיר את אופן הפיקוח במקרה של תלונה על הפרת האמנה.

ישראל גם הציבה בשטחה שתי תחנות משנה סיסמיות (באילת ובמירון) כחלק ממערך הניטור של האמנה, ונתנה ביטוי פומבי בכל הזדמנות ליחסה החיובי לאמנה, גם בשנים שארצות הברית הבהירה (ממשל בוש) כי אין לה כוונה לקדם אשרור של האמנה מצד ארצות הברית.

בהתבטאויות רבות במסגרות השונות שעסקו ב-CTBT (ועידת סבא"א, הוועדה הראשונה של עצרת האו"ם, ועידת המדינות המאשררות וכולי) הבהירה ישראל את שלושת השיקולים המרכזיים המנחים אותה בבואה לבחון את אשרור האמנה: השלמת מערך הפיקוח, ובכלל זה כללי ה-*"פיקוח בשטח"* באופן שלא יאפשר ניצול לרעה על ידי מדינות אחרות; הזכות למעמד שוויוני של ישראל במוסדות האמנה הקובעים מדיניות; והשיקול האזורי (לדוגמה: הצהרת ישראל ב-*"ועידה לקידום הכניסה לתוקף של ה-CTBT"*, ספטמבר 2009).¹ להלן אסביר באופן מפורט יותר שיקולים אלו.

כל בדיקה של טענות על הפרת האמנה מצד ישראל עלולה להוביל את הפקחים לאזורים שיש בהם דרישות להגבלה על פעילותם; אלה עלולות להוביל להאשמות בלתי מבוססות.

השלמת מערך הפיקוח

השלמת מערך תחנות הניטור הגלובלי (IMS), מערך הקליטה של אותות מתחנות הניטור והניתוח שלהם (IDC) וכן הניסוח של נוהלי הפיקוח – ובעיקר אלו הקשורים לפיקוח בשטח – נחוצים כדי למנוע ניצול לרעה של מערך הפיקוח של האמנה

לחשיפה של מידע ביטחוני רגיש או ללחץ מדיני. ישראל היא מדינה קטנה הרוויה מתקנים ביטחוניים רגישים. כל בדיקה של טענות על הפרת האמנה מצד ישראל עלולה להוביל את הפקחים לאזורים שיש בהם מתקנים כאלו, ודרישות להגבלה על הפקחים עלולות להוביל להאשמות בלתי מבוססות.

הנסיבות המדיניות האזוריות מעלות את הסיכוי של ניצול לרעה לצורך חשיפת מידע או הבכת ישראל. ההתגייסות האוטומטית של העולם הערבי, המוסלמי ולעיתים גם של המדינות הבלתי מזדהות לתמיכה בכל אמצעי שיבודד את ישראל נותנות סיבה נוספת לדאגה. היחס ה"מיוחד" שישאל זוכה לו בכל מסגרת בינלאומית מוועידת זכויות האדם בז'נווה עד ועידת הסקר של ה-NPT, השימוש בחוקי שיפוט אוניברסליים במדינות שונות, בעיקר נגד ישראלים וכולי, כל אלה מעידים כי האפשרות של ניצול סעיפים שונים באמנה אך ורק כדי לפגוע בישראל איננה מופרכת.

כדי להרגיע את החששות מפני ניצול לרעה של מנגנוני הפיקוח נהוג להזכיר כי עד כה לא השתמשו במנגנונים חודרניים, כגון דרישה לפיקוח מיוחד של סבא"א (במקרה של חשד להפרת ה-NPT) או ביקורת תגר על ידי ארגון האמנה הכימית במקרה של תלונה על הפרת אמנה זו, אף שבמשך השנים היו אינדיקציות שונות להפרות של שתי האמנות על ידי מדינות חברות (החלטת סבא"א על פיקוח מיוחד בצפון קורא לא יושמה בשל סירובה של זו להכניס את המשלחת לשטחה).

אלא שהטענה הזאת לא זו בלבד שאיננה מרגיעה את החששות מפני שימוש

מפלה במנגנונים אלו נגד ישראל אלא שהיא אף מחריפה אותן. ההימנעות של הקהילה הבינלאומית מהפעלת מנגנוני פיקוח חודרניים, כגון פיקוח מיוחד של סבא"א או של ביקורת תגר כחלק מן האמנה הכימית, נובעת בעיקר משיקולים גאופוליטיים. סביר בהחלט ששיקולים כאלו לא ימנעו מדינות מלפעול נגד ישראל בנסיבות האזוריות והבינלאומיות של רוב אוטומטי אנטי-ישראלי כמעט בכל מסגרת מולטילטרלית, ואולי אף יעודדו אותן.

המעורבות של ישראל בניסוח של הנהלים לפיקוח

בשטח, הדרישה להשלמתם המלאה וההקפדה שהפיקוח יתמקד במטרות האמנה בלבד נועדו להבטיח שלא ישתמשו בהם כדי לפגוע באינטרסים ביטחוניים שלה על בסיס של האשמות שווא.

הזכות למעמד שוויוני

על פי כללי האמנה (סעיף 2, תת-סעיף C סעיפים קטנים 28 ו-29) הבחירה למועצה המבצעת של הארגון האחראי ליישום האמנה (CTBTO) תיעשה על בסיס חלוקה

סביר בהחלט ששיקולים גיאופוליטיים לא ימנעו מדינות מלפעול נגד ישראל, בנסיבות האזוריות והבינלאומיות של רוב אוטומטי אנטי-ישראלי, ואולי אף יעודדו אותן

למסגרות אזורית (גאוגרפיות) שבוחרות את נציגיהן ומעבירות אותם לאישור מליאת המדינות החברות. על פי החלוקה שנקבעה כחלק מן האמנה ישראל חברה בקבוצת המזרח התיכון ודרום אסיה (MESA), אלא שקבוצה זו איננה פועלת בשל ההתנגדות של איראן לשבת עם ישראל באותה קבוצה. בכך נפגעת הזכות של ישראל לשוויון הזדמנויות בארגון שאחראי ליישום האמנה.

שיקולים אזוריים

יש הנוטים לפרש את השיקול הזה כמתייחס בעיקר להצטרפות מצרים ואיראן, המופיעות ברשימת ה-44, לאמנה.² זה בהחלט שיקול משמעותי. אף שניסויים במתקן נפץ גרעיני אסורים ממילא על מדינות האזור בשל מחויבויותיהן במסגרת ה-NPT, דומה שהצטרפות ל-CTBT תוכל להצביע על מחויבות עמוקה יותר מבחינה "משפטית" (המחויבות ל-CTBT נשמרת גם במקרה של פרישה מה-NPT) ומבחינת המסר הציבורי.

ועידת הסקר של ה-NPT ב-2010 חזרה והדגישה את הזכות של מדינות לפרוש מה-NPT בהודעה של שלושה חודשים מראש ואם נוצרו תנאים חריגים המצדיקים לדעת אותה מדינה את הפרישה, בהתאם לסעיף 10 של האמנה. הניסיונות של ארצות הברית ומדינות המערב – בעקבות התנהגותה של צפון קוראה והאפשרות של מהלך דומה מצד איראן – להקשות מעט על החלטת פרישה כזו באמצעות הצבת תג מחיר בינלאומי ברור יותר או התחייבויות משמעותיות יותר מצד המדינה הפורשת או מצד מדינות שסיפקו לה ציוד וחומרים בעבר, לא עלו יפה. אם כן, כל מדינה יכולה תאורטית להודיע על פרישה מן האמנה, ושלושה חודשים לאחר מכן לבצע ניסוי גרעיני. הסכנה הגלומה באפשרות הזאת רלוונטית כמובן גם למדינות אשר אינן ברשימת ה-44 המדינות שאשרורן נחוץ כדי שהאמנה תיכנס לתוקף, למשל לוב וסוריה, אשר ניסו בעבר להשיג יכולת גרעינית צבאית. ההצטרפות ל-CTBT הופכת מהלך כזה לבלתי חוקי, אם כי לא ברור מה יהיה משקלו של שיקול זה אם תחליט מדינה במזרח התיכון על צעד כה דרמטי של פרישה מה-NPT.

אך נדמה שהשיקול האזורי יכול להיות מורכב יותר. ישראל מייחסת מאז ומתמיד חשיבות עליונה להשלכות של החלטותיה בתחום בקרת הנשק על היציבות האזורית, על כוח ההרתעה שלה ועל האופן שבו היא נתפסת בעיני מדינות האזור.

התפיסה הקיימת (ודאי בישראל ובמדינות האזור), שלפיה איראן קרובה ליכולת גרעינית צבאית והאפשרות שמדינות אחרות באזור ילכו בעקבותיה, נראית רלוונטית להחלטה על אשרור, גם אם תחליט איראן להצטרף ל-CTBT. הפרתן של איראן ושל סוריה (ובעבר גם עיראק ולוב) את התחייבויותיהן בנושא הגרעין והקושי של הקהילה הבינלאומית לתת מענה הולם להפרות אלו גם הם

רלוונטיים. האם יוכלו מנגנוני ה-CTBT להתמודד עם חשש להפרת האמנה על ידי מדינה הזוכה לתמיכה אוטומטית של שכנותיה במזרח התיכון כאשר הקהילה הבינלאומית ואף מועצת הביטחון מתקשות להתמודד עם הפרות של ה-NPT על ידי מדינות אלו?

גם האווירה האזורית משפיעה על החלטות ישראל. מדיניות ההרתעה של ישראל נועדה לאזן א-סימטריה עצומה במונחי שטח, אוכלוסייה, משאבים ומוטיבציה של אויביה לשינוי המצב. ישראל חתמה על ה-CTBT באווירה של אופטימיות אזורית: משא ומתן בין ישראל לפלסטינים, פתיחת נציגויות של ישראל במדינות ערביות ותקווה לנורמליזציה אזורית. 12 שנים לאחר מכן הקריאות למחיקת ישראל מהמפה זוכות לתמיכה עממית רחבה במדינות האזור, היציבות של המשטרים המתונים בסכנה, הציר איראן-סוריה-חזבאללה-חמאס מתחמש ומגביר את שיתוף הפעולה, ואף זוכה לתמיכה מטורקיה, ועשרות אלפי טילים ורקטות מכוונים לישראל. כל אלה משנים דרמטית את תפיסת האיום של ישראל. אלו השיקולים המנחים את ישראל בשאלת האשרור של ה-CTBT. בחלק האחרון אנסה לבחון אם עדיין שיקולים אלו תקפים וכן אם ישנם שיקולים נוספים שיש לתת עליהם את הדעת.

עקרונית, נדמה שהשיקולים שהוזכרו עד כה תקפים גם היום. נראה כי בשנים האחרונות חלה התקדמות לקראת ההשלמה של מערך הפיקוח, ואף התקיימו תרגילים של הפעלת "פיקוח בשטח". עם זאת, ברור כי עדיין קיימים פערים שחשוב לסגור, ובהם ההסכמה על ספר הנהלים לפיקוח בשטח, רכש ציוד הולם, אימון הפקחים וכן הפעלת תחנות ניטור באזורי מפתח, בעיקר במזרח התיכון (במצרים, באיראן ובערב הסעודית למשל), בהתאם לנדרש במערך הפיקוח של האמנה. ראוי להזכיר בהקשר זה את סעיף 4 באמנה המפרט (בתת-סעיף A סעיף קטן 1) את מערך הפיקוח על יישום האמנה וקובע: "בזמן הכניסה לתוקף של אמנה זו, משטר האימות יהיה מסוגל לעמוד בדרישות האימות של האמנה".

האם יוכלו מנגנוני ה-CTBT להתמודד עם חשש להפרת האמנה על ידי מדינה הזוכה לתמיכה אוטומטית של שכנותיה במזרח התיכון?

שאלת המעמד השוויוני של ישראל היא שאלה עקרונית ולא מהותית כביכול, אלא שהמעמד השוויוני של מדינות החברות באמנות מולטילרליות הוא מרכיב בסיסי ביותר של דיני האמנות וזכות שבלעדיה קשה להעלות על הדעת הצטרפות של מדינות לאמנות שיש להן השלכה ישירה על הביטחון הלאומי. העובדה שלמעשה הקהילה

הבינלאומית מאפשרת לאיראן לקבוע – משיקולים פוליטיים או לאומיים – אם יופעל סעיף מסוים באמנה פירושה השלמה עם אפליה לרעה של ישראל. בשל העוינות הרבה של איראן ומדינות אחרות באזור לישראל, האפשרות של אפליה

לרעה גם בסעיפים אחרים, ובכלל זה ניצול לרעה של האמנה נגד ישראל, אינה מבוטלת.

ראוי להזכיר בהקשר זה את הרגישות של ישראל לסובלנות המוגזמת שמסגרות מולטילטרליות מגלות למקרים של אפליה בוטה שלה לרעה. אזכיר כאן שישאל היא המדינה היחידה המוזכרת בשמה בהחלטות הוועדה הראשונה של עצרת האו"ם מדי שנה, גם לאחר שהודו, פקיסטן וצפון קוראה ביצעו ניסויים גרעיניים. דוגמה נוספת היא הזמנה להעניק לאש"ף מעמד של משקיף בוועדה המכילה של ה-CTBT, בניגוד לכללי הנוהל של האמנה (הכללים קובעים כי מעמד של משקיף יוענק למדינות רלוונטיות למטרת האמנה או שבשטחן ישנם מתקני ניטור). שוב מדובר בעניין עקרוני שלכאורה אינו פוגע מהותית בישראל, אלא שהקלות שחברות ה-CTBT מוכנות להתעלם בה מכללי הנוהל או להתאים אותם לצרכים מדיניים כאשר מדובר במזרח התיכון או באינטרסים של ישראל יכולה להיות סיבה לדאגה.

השיקול האזורי נראה תקף היום יותר מאי-פעם. כיצד ישפיע אשרורו של ישראל על החלטת מדינות אחרות באזור. האם יעודד אותן להצטרף? האם יחזק את נטייתן להתנות כל התקדמות בחתימה של ישראל על ה-NPT? האם ייחשב צעד בונה אמון או שמא יעודד הפעלת לחצים נוספים על ישראל? לא ניתן להתעלם מהכניסה של טכנולוגיה גרעינית, ובכלל זה כזו הקשורה לנשק גרעיני, למזרח התיכון בקצב מואץ. אפשר להניח כי ישראל העריכה שהחתימה על האמנה אינה פוגעת בהרתעה שלה. האם זה נכון גם במזרח התיכון, הרווי טכנולוגיה גרעינית? ואולי הכניסה של טכנולוגיה גרעינית למזרח התיכון היא סיבה לזממה ישראלית לאשרור אזורי, כדי להפחית את האיומים עליה.

תוצאות ועידת הסקר של ה-NPT (המסמך המסכם מ-28 במאי 2010) הן דוגמה טובה לרלוונטיות של שיקולי ישראל. מטרתה העיקרית של ועידת הסקר היא לבחון את הקשיים והאתגרים בכל הקשור ליישום האמנה על ידי המדינות החברות בה. מאז הצהרת הסיכום של ועידת הסקר ב-2000 (ב-2005 לא אומצה הצהרת סיכום) נמצאו שלוש מדינות במזרח התיכון בהפרה חמורה של התחייבויותיהן (לוב, איראן וסוריה), החשש מפיתוח ופרוליפרציה של טכנולוגיה גרעינית צבאית (ובכלל זה "מגורמים פרטיים", כגון הרשת של ע.ק.חאן) בחסות של טכנולוגיה גרעינית לצורכי שלום גבר, בוצע ניסוי גרעיני על ידי צפון קוראה, ולקבוצת המדינות הבלתי מזדהות טענות קשות נגד המדינות הגרעיניות שאינן מיישמות את התחייבויותיהן בתחום פירוק הנשק הגרעיני.

בכל הנושאים האלה התקשו המדינות החברות להגיע לתכנית פעולה מוסכמת ומחייבת. במסמך הסופי נאלצו המדינות החברות להשלים עם ההתנגדות של המדינות הבלתי מזדהות לקבל עליהן התחייבויות נוספות בתחום מניעת

הפרוליפרציה (הפרוטוקול הנוסף כסטנדרט לפיקוח של סבא"א, מגבלות על פיתוח מרכיבים רגישים במעגל הדלק, הקשחת תנאי הפרישה מן האמנה), ועם ההתנגדות של מדינות הגרעין להתחייב לצעדים מוחשיים חדשים או ללוחות זמנים בתחום פרוק הנשק.

מדינות המזרח התיכון, ובראשן מצרים ואיראן, התנגדו לאזכור כלשהו של הפרות האמנה על ידי איראן וסוריה או אף להתחייבות להחלטות מועצת הביטחון של האו"ם בנושא זה. אם כמה מהמדינות הללו מרגישות (כמו שאפשר לשער) מאוימות ממדינות הגרעין של איראן, לא ניתן לכך ביטוי בדיונים או במסמך הסופי.

בנושא אחד בכל זאת הצליחו המדינות החברות להגיע להסכמה על צעדים קונקרטיים, ובכלל זה לוחות זמנים: צעדים מעשיים לקידום אזור חופשי מנשק גרעיני (להלן: אחנ"ג) וכל נשק אחר להשמדת המונים במזרח התיכון. מהדיווחים השונים על התפתחות השיחות בוועידת הסקר עולה כי הצעדים הקונקרטיים שיזמה מצרים נועדו לבדוד את ישראל ולהפעיל עליה לחץ וכי הם הוצגו לאמריקאים כתנאי שבלעדיו לא יהיה מסמך סופי מוסכם לוועידת הסקר.

מה שנראה כניסיון לאלץ את ישראל – באמצעות החלטות של ועידה העוסקת ביישום סעיפי אמנת ה-NPT על ידי חבריה – להיכנס למשא ומתן על אזור חופשי מנשק להשמדת המונים במזרח התיכון איננו תואם את הכללים המקובלים על הקהילה הבינלאומית בכל הקשור לקידום אחנ"ג באזורים אחרים בעולם. דו"ח שאימצה ועדת פירוק הנשק של האו"ם (UNDC) ב-1999³ עוסק בקווים מנחים להקמת אחנ"גים, מפרט את המשקל הרב שיש לייחס לדיאלוג, הבנה והסכמה בין כל מדינות האזור הרלוונטי בתהליך הקידום של אחנ"ג.

המדינות החברות ב-NPT הבינו שוועידת הסקר של האמנה אינה יכולה לקבל החלטות מעשיות לקידום צעדים אזוריים, בעיקר כאשר לא כל מדינות האזור חברות באמנה, ולכן מסמך הסיכום מסתפק בהצהרת יעדים בלבד בכל הקשור לצפון קוראה להודו ולפקיסטן.

אלא שהכללים האלה, הרגישות למורכבות האזורית, לאינטרסים ולזכויות של מדינות כאשר מדובר באינטרסים הנוגעים לביטחון הלאומי, כל אלה אינם באים לידי ביטוי במסמך הסופי של ועידת הסקר כאשר הוא מגיע לעסוק בישראל ובמזרח התיכון. אפשר להניח כי עמדתן של מדינות רבות שהשלימו עם גישה זו קשורה לשיקולים מדיניים ואינטרסים גאוסטרטגיים רחבים יותר.

תוצאות ועידת הסקר ממחישות את הרלוונטיות של שיקולי ישראל בנוגע לאשרור ה-CTBT, הן בהקשר המולטילטרלי (חשש מפני יחס מפלה לרעה וניצול לרעה של סעיפים באמנה) והן בהקשר האזורי.

שיקולים נוספים

מדיניות בקרת הנשק ופרוק הנשק של הנשיא אובמה מציבה מחדש את נושא פרוק הנשק הגרעיני ואת שיתוף הפעולה המולטילטרלי להתמודדות עם איומי הגרעין במרכז סדר היום הבינלאומי. המסמך הסופי של ועידת הסקר כולל דרישות לצעדים מעשיים וליישום החלטות שהתקבלו בעבר, ובהן קידום הכניסה לתוקף של ה-CTBT, פתיחת משא ומתן על נושאי גרעין בוועידת פירוק הנשק בז'נווה (CD) בדגש על אמנה לאיסור ייצור של חומר בקיע (FMCT) וקידום אזור חופשי מנשק להשמדת המונים במזרח התיכון.

האפשרות שבעלת הברית החשובה ביותר של ישראל תאשר את ה-CTBT, ובעקבותיה מדינות נוספות מתוך התשע שאשרו נחוץ להכנסת האמנה לתוקף, תפנה את תשומת הלב הבינלאומית לישראל ותגביר את הציפייה לצעדים מצדה. מערכת היחסים המורכבת של ישראל עם הממשל האמריקאי הנוכחי בד בבד עם מחויבותו המוצקה לצורכי הביטחון של ישראל מצדיקות בחינה זהירה היכן אפשר להגביר את שיתוף פעולה עם סדר היום האמריקאי באופן שגם יקדם אינטרסים של ישראל וכיצד למנוע לחצים ומצב של בידוד בינלאומי.

סיכום

השיקולים שפורטו לעיל בנוגע למכשולים המונעים את אשרור האמנה על ידי ישראל משמעותיים, וההתפתחויות בשנה האחרונה אינן מספקות סיבה להפחית מחשיבותם. הצטרפות של ארצות הברית לאמנה איננה נותנת מענה לדאגות ישראל, ולכן אין לקבל את הגישה שלפיה אשרור מצד ארצות הברית ילווה אוטומטית ומיד באשרור מצד ישראל. עם זאת, השיקולים הנוספים או החדשים מחייבים את ישראל למאמץ לגיבוש הבנות עם ארצות הברית שייתנו מענה לכמה מהדאגות ויאפשרו קידום של אינטרסים רלוונטיים של ישראל. כחלק מהבנות כאלו, אשרור של ה-CTBT מצד ישראל יכול להיות מרכיב רב-חשיבות.

האפשרות שבעלת הברית החשובה ביותר של ישראל תאשר את ה-CTBT, תפנה את תשומת הלב הבינלאומית לישראל ותגביר את הציפייה לצעדים מצדה

הערות

- 1 "Statement by Ambassador David Daniely", Conference on Facilitating the Entry into Force of the Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty, September 24, 2009.
- 2 Liviu Horovitz & Robert Golan-Vilella "Boosting the CTBT's prospect in the Middle East", *Bulletin of the Atomic Scientists*, March/April 2010, vol. 66, no. 2, pp. 9–16.
- 3 United Nation Report of the Disarmament Commission, General Assembly Official Records, Fifty-fourth session, Supplement No. 42 (A/54/42).